

VERONMAKSAJAIN KESKUSLIITTO RY
Kalevankatu 4
00100 HELSINKI

LAUSUNTO
2.6.2014

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1
Helsinki

E-mail valtiovarainministerio@vm.fi

Viite Lausuntopyyntö 12.5.2014 VM047:00/2014

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI OSUUSKUNNAN YLIJÄÄMÄNJAON VEROTUSTA KOSKEVIENSÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISESTA

Esitysluonnoksessa ehdotetaan osuuskunnan varojenjaon verotuksen muuttamista. Osuuskunnan voitonjakoa osakkaille kutsutaan ylijäämän jakamiseksi. Jaetusta ylijäämästä olisi jäsenen veronalaista pääomatuloa 85 %. Poikkeuksen muodostaisi listaamaton osuuskunta, josta saadusta ylijäämästä enintään 2 500 euroa olisi veronalaista vain 25 prosenttisesti.

Luonnoksessa ehdotetaan, että alle 500 jäsenen osuuskunnan jakamasta ylijäämästä verotettaisiin 75 % saajan ansiotulona siltä osin, kuin ylijäämä ylittää osakkaan maksamalle osuusmaksulle lasketun 8 prosentin vuotuisen koron.

Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen kuuluvan osuuden perusteella maksetusta ylijäämästä olisi elinkeinonharjoittajan liike-tuloa ja maatalouden harjoittajan maatalouden tuloa 25 % siltä osin, kuin ylijäämä on enintään 2 500 euroa. Sen ylittävistä ylijäämästä olisi 75 % veronalaista elinkeino- tai maatalouden tuloa.

Osuuskunnan ostojen tai myyntien perusteella osakkaille jakama ylijäämä olisi osuuskunnalle vähennyskelpoista vain rajoitetusti. Osuuskunnassa pitäisi olla vähintään 15 jäsentä ja kaikista jäsenistä vähintään kaksi kolmasosaa olisi oltava luonnollisia henkilöitä. Ylijäämä ei saisi ylittää sitä osaa voitosta, joka on syntynyt jäsenkaupasta. Tällainen ylijäämä olisi kokonaan saajan elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloa. Kuluttajan ostojensa perusteella saama palautus olisi hänelle verovapaata tuloa.

Esityksen tavoitteista

Esityksen tarkoitus on yhteisöverokannan alentamiseen liittyen siirtää verotuksen painopistettä osuuskuntaan jätetyn voiton verotuksesta osakkaille jaetun ylijäämän verotukseen. Esityksessä on tarkoitus säätää osuuskunnan varojen jaosta kattavasti.

Julkisesti noteeratusta osuuskunnasta jaettu ylijäämä

Vaikka osuuskuntalain lähtökohta on osuuden siirtokelvottomuus, mahdollistaa uusi osuuskuntalaki osuuden tai osakkeen julkisen kaupankäynnin. Julkisesti noteerattu osuuskunta määriteltäisiin samalla tavoin kuin julkisesti noteerattu osakeyhtiö ja sen jakama ylijäämä verotettaisiin samalla tavalla. Siten julkisesti noteeratun osuuskunnan ylijäämänjaosta olisi luonnollisen henkilön veronalaista pääomatuloa 85 %.

Muusta, kuin julkisesti noteeratusta osuuskunnasta saatu ylijäämä

Voimassa olevan lain mukaan osuuspääoman korosta on verovapaata tuloa 1 500 euroa ja sen ylittävistä koron osuudesta on veronalaista pääomatuloa 70 %.

Esityksen mukaan osuuskunnan ylijäämästä ei olisi osakaan kokonaan verovapaata. Luonnollisen henkilön henkilökohtaisessa tulolähteessä osuuskunnista saaduista ylijäämistä 2 500 euroon saakka veronalaista pääomatuloa olisi 25 %. Sen ylittävistä ylijäämästä olisi veronalaista pääomatuloa 85 prosenttia.

Osuuskunnan voiton säätäminen verovapaaksi palvelee verotuksen toimittamisen joutuisuutta ja helppoutta. Osuuspääoman koron saajista vuonna 2012 vain alle ½ prosenttia on saanut korkoa enemmän kuin 1 500 euroa. Näiden tulojen osittainenkin verottaminen aiheuttaa Verohallinnolle, veronmaksajille ja osuuskunnille valtavasti työtä verokertymään nähden. Esityksen perusteluiden mukaan 1,8 miljoonasta osuuskunnan osakkaasta 1,7 miljoonaa sai vuonna 2012 osuuspääoman korkoja enintään 100 euroa.

Veronmaksajain Keskusliitto ehdottaa, että osuuskunnan jakamasta ylijäämästä säädetään edelleen verovapaaksi jokin osuus, esimerkiksi 100 euroa.

Ehdotetun TVL 33 e §:n 2 momentissa käytetään termiä korko vaikka tarkoitus lienee käyttää osuuskunnan voitonjaosta termiä ylijäämä.

Ylijäämän jakaminen ansio- ja pääomatuloksi

Alle 500 jäsenen osuuskunnissa ylijäämä voitaisiin verottaa ansiotulona. Ansiotulona verotettaisiin vain sellainen ylijäämä, joka ylittää osakkaan osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden yhteenlasketulle merkintähinnalle lasketun 8 %:n tuoton. Ansiotulona verotettavasta ylijäämästä olisi 75 % veronalaista tuloa.

Säännöksellä halutaan ehkäistä mahdollisuutta muuntaa ansiotulo pääomatuloksi.

Ehdotettu TVL 33 e § 3 momentin mukaan 8 % tuotto laskettaisiin verovelvollisen saman osuuskunnan kaikista osuuksista ja osakkeista maksamalle merkintähinnalle. Osuuskuntalain mukaan osuuskunta voi velvoittaa osakkaansa maksamamaan lisää osuuksistaan tai osakkeistaan

(Osuuskuntalaki 11:1). Jotta kaikki osakkaan yhtiöön sijoittamat varat tulisivat huomioon otetuksi, tulisi ehdotettuun kolmanteen momenttiin lisättävä maininta merkintähinnan lisäksi tehdyistä suorituksista.

Esitetyn 33 e §:n 2 ja 3 momenttien suhde voisi olla kirjoitettu selkeämmin. Jos osuuskunnassa on vähemmän kuin 500 jäsentä, ylijäämästä ei voisi missään tilanteessa olla veronalaista pääomatuloa 25 %. Siltä osin, kuin ylijäämää ei verotettaisi ansiotulona, olisi siitä pääomatuloa 85 %.

Jotta pienten osuuskuntien voitonjako vastaisi paremmin pienten osakeyhtiöiden osingonjaon verotusta, tulisi siitä osasta ylijäämää, jota ei veroteta ansiotulona, säätää 25 % pääomatuloksi.

Veronmaksajain Keskusliitto esittää, että ehdotettua TVL 33 e § 3 momenttia muutettavaksi niin, että ansiotulona verotettavan ylijäämän rajaa määrättäessä otettaisiin huomioon myös osuuskunnan määräämät maksut osuudesta tai osakkeesta myös merkinnän jälkeen. Siltä osin kuin ylijäämää ei veroteta osittain ansiotulona, tulisi siitä verottaa 25 % pääomatulona.

Sijoitetun vapaan oman pääoman jako

Esityksen mukaan vapaan pääoman rahastoista jaettava varat verotetaan ylijäämän palautuksena paitsi, jos osuuskunta osoittaa, että varat on jaettu samalle henkilölle, joka on ne sijoittanut osuuskuntaan ja sijoittamisesta on kulunut vähemmän kuin 10 vuotta. Tällainen varojen jako verotetaan luovutusvoittosäännösten mukaan niin, että osuuksien tai osakkeiden hankintamenosta vähennetään vastaava euromäärä.

Ehdotettu sääntely vastaa osakeyhtiön vapaan oman pääoman jaon verotusta. Osuuskunnalla voi olla sekä siirtokelvottomia osuuksia että siirtokelpoisia osakkeita. Esityksessä ei ole otettu kantaa siihen, vähennetäänkö pääoman palautus osuuksien vai osakkeiden hankintamenosta. Avoin on myös kysymys sijoituksen ajankohdasta ja se, milloin palautuksen katsotaan tulevan samalle osakkaalle. Kantaa tulisi ottaa esimerkiksi siihen, onko kyse samasta henkilöstä, jos osuus on siirtynyt vastikkeetta osituksen, perinnön tai lahjan kautta. Jos osakas on yhteisö, tulisi säännös kirjata niin, että on selvää onko osakas sama TVL 24 §:n mukaisen yhtiömuodon muutoksen tai EVL 52a - 52f §:ssä säädettyjen yritysjärjestelyiden jälkeen.

Osuuskunnalle vähennyskelpoinen ylijäämä

Luonnoksessa esitetään rajoitettavaksi osuuskunnan oikeutta vähentää sellainen ylijäämä, joka perustuu osakkaiden ostoihin tai myynteihin. Vähennysoikeus koskisi vain osuuskuntia, joiden jäsenyys on avoin ja osuuskunnan toiminta muodostuisi jäsenten taloudenpitoa tai elinkeinoa tukevasta taloudellisesta toiminnasta siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluja. Lisäksi edellytettäisiin, että osuuskunnassa

olisi vähintään 15 jäsentä ja niistä vähintään kaksi kolmannesta luonnollisia henkilöitä.

Osuuskunnalle on luonteenomaista toimia jäsenten yhteistyön organisaationa. Jäsenet saavat edun jäsenyydestään ensisijaisesti edullisesti järjestettyjen myyntien tai ostojen kautta. Kun osuuskunta ei pyri voiton saamiseen vaan jäsenten tulojen lisäämiseen tai kulujen vähentämiseen, on luonnollista määrätä hinnat omakustannusperiaatteella. Se ei kuitenkaan aina ole mahdollista etukäteen. Nykyisin se tehdään joustavasti jälkikäteen tulosvaikutteisesti jakamalla osakkaille ylijäämää osuuskunnan palveluiden käytön suhteessa. Osuuskunnalle vähennyskelpoinen ylijäämä on elinkeinotoimintaa tai maataloutta harjoittavalle osakkaalle veronalaista tuloa.

Perusteluna tiukoille rajoituksille esitetään nykysääntelyn tarjoama mahdollisuus siirtää Suomessa harjoitetusta liiketoiminnasta saatu voitto Suomen verotusvallan ulkopuolelle. Mitään selvitystä tällaisen verokeinottelun määrästä ei ole esitetty.

Tehokas ja riittävä keino varmistaa ns. normaalin elinkeinotulon verotus osuuskunnan tulona on ehdotukseen sisältyvä vaatimus, että osuuskunta osoittaa jaetun ylijäämän syntyneen jäsenten ja osuuskaupan välisten liiketoimien tuloksena ja että tällainen ylijäämä jaetaan osuuskunnan palveluiden käytön suhteessa kaikille osakkaille.

Ottaen huomioon väärinkäytöksen teoreettisuus, ovat ehdotetut rajoitukset ylimitoitettuja. Vähennysoikeutta ei ole mitään syytä rajata osuuskuntiin, joiden jäsenistä vähintään 2/3 on luonnollisia henkilöitä. Vaatimus 15 jäsenestä on myös ylimitoitettu ja vaatimus jäsenyyden avoimuudesta on perusteeton.

Esityksen perusteluiden mukainen tavoite, että ylijäämän palautus ei voisi olla vähennyskelpoista osuuskunnista, jotka ovat kaupallisesti toimivien ja voittoa tavoittelevien osapuolten yhteisyrityksiä. Tavoite on ristiriitainen ja epätasa-arvoinen. Maatalouden harjoittajat ovat yhtäläillä voittoa tavoittelevia toimijoita kuin vaikkapa paperiteollisuus. Mittakaava on eri mutta tavoite sama. On arveluttavaa verottaa eri tavalla toiminimien muodostamaa osuuskuntaa kuin yhtiöiden muodostamaa osuuskuntaa. Monet puhtaasti jäsenten liiketoiminnan tukemiseen perustetut osuuskunnat jäisivät säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle vain, koska yleisin yritysmuoto Suomessa on osakeyhtiö.

Ehdotetut rajoitukset ostojen ja myyntien mukaan määräytyvän ylijäämänjaon periaatteisiin saattavat heijastua myös osuuskunnan hinnoitteluun. Vaikka osuuskunnan varsinainen tarkoitus ei ole tuottaa voittoa vaan lisätä jäsenten voittoja, näyttäisi esityksen taustalla olevan ajatus käyvän hinnan vaatimuksesta osuuskunnan ja sen jäsenten välisessä liiketoiminnassa.

Vaatimus jäsenmäärästä ei estä mahdollisia väärinkäytöksiä, koska se on helppo kiertää. Säännös kuitenkin haittaisi aivan asiallisen osuuskuntamuotoisen yhteistyön järjestämistä.

Vaativuudesta jäsenyyden avoimuudesta ei ole erikseen perusteltu. On monia yhteistyömuotoja, joissa ei ole mahdollista pitää jäsenyyttä avoimena. Säännös johtaisi tulkintariitoihin siitä, milloin jäsenyys on aidosti avoin ja milloin suljettu.

Esityksen mukaan ylijäämän palautus yksityisasiakkaille näiden ostojen suhteessa ei olisi esityksen mukaan osuuskunnalle vähennyskelpoinen erä. Erilaisten kanta-asiakasohjelmien kautta kaupan ketjut palauttavat asiakkailleen osan maksuista. Esitys merkitsee sitä, että osuuskaupat eivät voi järjestää bonusten maksua ylijäämän palautuksena vaan se on tehtävä vuosialennuksena.

Veronmaksajain Keskusliitto ehdottaa EVL 18 § 4 momentin 3. kohdasta poistettavaksi vaatimus jäsenyyden avoimuudesta ja saman momentin 4. kohdan jätettäväksi säädettävästä laista pois.

Teemu Lehtinen
toimitusjohtaja

Vesa Korpela
lakiasian johtaja